

Tal!
—
Den fællesskandinaviske konference om mundtlighet/mundtlig kommunikation i fremmedsprogsundervisningen
Köpenhamns universitet, 28 okt 2021

Bedömning och återkoppling
—
med fokus på muntlighet

Gudrun Erickson
Göteborgs universitet
Inst. för pedagogik och specialpedagogik
gudrun.erickson@ped.gu.se

1

Europeisk 17-åring

"I think that a good language test/assessment should get students chance to show what they know and devolpe their skills. It should contain of listening and reading comprehations, as well as writing and grammar part. **But the most important thing is to speak in that language, so I think there should be also oral exams. Speaking is the most important, because without it, we wouldn't communicate. Because of that students should also learn pronunciation.**"

(Erickson & Gustafsson, 2005)

2

Abstract

Att kunna **tala** och **samtala** är en central och självklar del av språkfärdigheten, som behöver läras, undervisas och bedömas. I min presentation kommer jag att fokusera på **bedömning och återkoppling** utifrån ett antal fundamentala kvalitetsfrågor, nämligen, **Varför, Vad, Hur, Vem** samt **Och...?** Exempel på frågeställningar är **formativa och summativa syften, analytisk och holistisk bedömning, subjekt och objekt samt, inte minst, att bli och vara överens.**

3

Lärande – Undervisning – Bedömning

- Bra undervisning befrämjar bra lärande
- Bra undervisning förutsätter och innebär bra bedömning
  - Bra undervisning och bra bedömning har ett antal gemensamma drag:
Relevans; Bredd; Tydlighet; Lyhördhet; Rättvisa; Ansvar;
Respekt för elever; Samverkan

OCH, viktigast av allt:

Bra undervisning och Bra bedömning har samma mål:

Bra utveckling och lärande

4

Det dubbla bedömningsuppdraget

Samma grundprinciper: Tydlighet, giltighet, tillförlitlighet, respekt

- Befrämja **LÄRANDE**, reflektion och [därmed] utveckling
'Var är du/jag nu, vart är du/jag på väg, hur komma dit?'
Att bedöma rätt saker på olika sätt

OCH

- Säkra kvalitet och [därmed] befrämja rättvisa och **LIKVÄRDIGHET**
'Hur visar du dina verkliga kunskaper på bästa sätt?'
Att bedöma rättvist, så fritt från slump och med så stor konsekvens och samstämmighet som möjligt

5

De grundläggande frågorna

kring lärande, undervisning och bedömning

VARFÖR ? – syfte

VAD ? – kunskapsobjekt ('konstrukt')

HUR? / NÄR? – Metod(er) och tid/frekvens

VEM? – Aktör(er)/Agens

OCH...? – Användning och konsekvens(er)

6

 INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH
SPECIALPEDAGOGIK

Frågan om VARFÖR? – Exempel på syften

Diagnos – Resursanvändning – Urval
Vägledning – Examination
Betygssättning – Utvärdering
Påverkan – Stimulans – Forskning...
(Lindblad, 1985)

.....

Kartlägga kunskaper
Värdera kunskaper
Återkoppla lärande
Synliggöra praktiska kunskaper
Utvärdera undervisning

7

 INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH
SPECIALPEDAGOGIK

Formativ och Summativ bedömning

Ingen motsättning – båda är självklara och nödvändiga; Varandras förutsättning; Metoder och syften kan variera men **samma grundprinciper**

Viktigt att definiera – och kanske också distingera mellan –
kommunikation, observation, feedback och bedömning

“Allt är väl inte bedömning...???”

Behov av att - i någon mån – klargöra **när** bedömning görs, för att undvika att *”göra livet till ett enda oändligt prov för eleven och till en byråkratisk mardröm för läraren ”*

(CEFR/GERS, p.185/s.183)

8

INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH
SPECIALPEDAGOGIK

Frågan om VAD? – ”Konstruktet”

- **Produktion + Interaktion; ’Tala – Samtala’**
- Kan uttryckas olika men innebär alltid förmågan att *på egen hand* uttrycka ett innehåll muntligt + att *tillsammans med andra* samtala om olika ämnen
  - Interaktion förutsätter reception och innehåller alltid ett mått av samkonstruktion/*co-construction*
- Kriterier för bedömning uttrycks också olika, med mer eller mindre fokus på övergripande kompetens/funktionalitet resp. delar av denna kompetens
  - Autentiska exempel, *benchmarks*, används ofta för att konkretisera och förtydliga konstruktet
- Muntlig språkfärdighet upplevs ofta svår att bedöma, bl.a. på grund av sin ’flyktighet’. Internationella studier (t. ex. ESLC; 2011) har inte innehållit muntliga prov. Men: PISA 2025 (opt. FL/engelska) kommer att inkludera ett.
  - Olika nationella traditioner i de nordiska länderna

9

TALA – SAMTALA

CEFR/GERS

- Gemensamma referensnivåer beskrivs i skalor (en global + specifika per kompetens)
- Två typer av skalor: för användning av externa bedömare och för elever (*can-do statements*)

Muntlig produktion: 5 skalor
Allmän muntlig produktion; Längre monolog (beskriva); Längre monolog (argumentera); Offentliga meddelanden; Muntlig presentation

Muntlig interaktion: 9 skalor
Allmän muntlig interaktion; Förstå en modersmålstalande samtalspartner; Samtal; Informell diskussion; Formell diskussion och sammanträden; Målinriktat samarbete; Handlingar för att erhålla varor och tjänster; Informationsutbyte; Intervju

I **Companion Volume** (CoE, 2020) finns en samlad skala för bedömning av muntlighet

10

Appendix 3 – CompVol: Qualitative features of spoken language

EXEMPEL: nivå A2

RANGE: Uses basic sentence patterns with memorised phrases, groups of a few words and formulae in order to communicate limited information in simple everyday situations.

ACCURACY: Uses some simple structures correctly, but still systematically makes basic mistakes.

FLUENCY: Can make him/herself understood in very short utterances, even though pauses, false starts and reformulation are very evident.

INTERACTION: Can ask and answer questions and respond to simple statements. Can indicate when he/she is following but is rarely able to understand enough to keep conversation going of his/her own accord.

COHERENCE: Can link groups of words with simple connectors like "and", "but" and "because".

PRONUNCIATION: Pronunciation is generally clear enough to be understood, but conversational partners will need to ask for repetition from time to time. A strong influence from other language(s) he/she speaks on stress, rhythm and intonation may affect intelligibility, requiring collaboration from interlocutors. Nevertheless, pronunciation of familiar words is clear.

11

Lärandemålen i språk

En metafor om del och helhet

Mål: ett stort, funktionellt och vackert hus

Den fasta grunden: **en kommunikativ och handlingsorienterad språksyn**

För att bygga huset behövs diverse 'element', strategiskt valda och brukade samt anpassade efter beställning, beställare och situation:

- Byggstenar/Brädor (*Ord, fraser, uttryck...*)
- Murbruk/Spik (*Grammatik, syntax...*)
- Ytskikt (*Stavning, uttal, prosodi...*)

Utan detta blir det inget hållbart hus !

Ingen kan ifrågasätta 'elementen'; de är absolut nödvändiga,
men de är inte huset !

(Erickson, 2016)

12

INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH
SPECIALPEDAGOGIK

Frågan om HUR och NÄR?

- Utvecklingsprocess
  - Instruktioner
  - Uppgifter
- **Bedömning & Återkoppling**
  - Rapportering
  - Tidsomfattning
    - Frekvens

...

(t.ex. Luoma, 2004)

13

Analytisk och/eller Holistisk bedömning

Kategorier/aspekter bedöms/betygssätts separat och slås sedan samman
eller
Helheten bedöms med stöd av bedömningsfaktorer

Forskning ger inga entydiga belägg för vilket som fungerar bäst; **Syftet** är den centrala frågan; analytisk bedömning fungerar bäst för diagnostisk bedömning.

Väga behovet av tydlighet mot risken för atomism

Stobart (2012) varnar för att *"make the objectives so detailed that they encourage impoverished learning"*.

Torrance (2007) pekar på situationer där *"assessment procedures and practices come completely to dominate the learning experience, and 'criteria compliance' come to replace 'learning'."*

Stoff/stoff ... Pepparkaksdeg ... xx xx...

14

Hur överens är lärare med varandra?

- En studie av Skriva i nationella prov i engelska I Sverige visade på mycket god bedömaröverensstämmelse mellan lärare (korrelation .86 –.93)
(Erickson, 2009)
  - Skolinspektionens resultat annorlunda, men annan analysmetod
- Motsvarande studier vad gäller muntliga prov på nationell nivå har inte kunnat göras, eftersom inspelning inte är obligatorisk
- I utvecklingsarbetet av nationella prov och bedömningsmaterial i engelska och moderna språk är dock samstämmigheten i medverkande bedömargrupper vad gäller muntlig språkfärdighet i det närmaste lika hög som för Skriva
- En doktorsavhandling vid Göteborgs universitet visar på god överensstämmelse även vad gäller muntlig bedömning (eng, gy; korr .77), men det finns givetvis en utvecklingspotential.
(Borger, 2018)

Obs! Många intressanta studier/avhandlingar kring muntlig bedömning / bedömning av muntlighet i alla våra länder!

Ex: Bøhn, 2016 (Norge); Isager, 2021 (Danmark); TAL-projektet 2015-2019 (Sverige; www.tal.lu.se)

15

Vad behövs för att uppnå god överensstämmelse mellan bedömare och bedömningar ?

- God kännedom om styrdokument / konstrukt
  - Tydliga kriterier / kunskapskrav
- Tydliga uppgifter och bedömningsanvisningar
- Tydliga, kommenterade exempel (*benchmarks*)
- Tid för samverkan kring bedömning, inom och mellan skolor
  - Envishet och gnetighet ! **Övning ger färdighet!**

16

INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH
SPECIALPEDAGOGIK

Frågan om VEM - agens?

Bedömning

Internt – Externt – I samverkan

”Att bäras åt”

Självbedömning
Kamratbedömning (*Peer assessment*)
Lärobedömning
Extern bedömning

*****

VAD ÄR DET SOM BEDÖMS ?

Inte eleven utan elevens kunskaper och kunskapsutveckling !

17

” Whatever attributes or abilities we measure, it is important to understand that it is these attributes or abilities and not the persons themselves that we are measuring.”

(Bachman, 1990)

18

Frågan om OCH..? – användning:

IDAs: Inferences, Decisions, Actions
(Moss et al., 2006)

Påverkan och konsekvenser

på / för

Individens lärande, syn på sig själva och andra
Individens kompetens och kompetensutveckling
Individens framtidsval och möjligheter
Undervisningens och utbildningens innehåll och metoder
Samhället i stort...

19

Viktiga egenskaper i bedömning och prov i språk

enligt ca 1 400 elever i 10 europeiska länder, inklusive Sverige

Variation
Fokus på kommunikation / ”nytta”
Möjlighet att lära sig något
Klarhet och tydlighet
Rättvisa
Tillräckligt med tid
Utmaning

(Erickson & Gustafsson, 2005)
(Erickson, 2010)

20

Och till sist...
Vad har han med det här att göra...???

X

21

Mission NOT Impossible!

Muntlig språkfärdighet inte bara *ska utan KAN* förvisso bedömas på ett lärande, rättvist och likvärdigt sätt!

* * * *

"It's nice to do nice exercises, that is the thing which teachers should remember.

Even tests can be nice."

* * * *

Tack för mig !

22

Exempel på referenser

Bachman, L.J. (1990). *Fundamental Considerations*. In *Language Testing*. Oxford University Press.

Borger, L. (2018). *Investigating and Validating Spoken Interactional Competence*. PhD thesis, University of Gothenburg. <http://hdl.handle.net/2077/57946>

Bøhn, H. (2016). *What is to be assessed? Teachers' understanding of constructs in an oral English examination in Norway*. PhD thesis, Dept of Teacher Education and School Research; University of Oslo.

Council of Europe. (2001), *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge, UK: Cambridge University Press. + 2020: *Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/level-descriptions>

Erickson, G. (2009). *Nationella prov i engelska: en studie av bedömersamstämmighet*. <https://www.gu.se/nationella-prov-frammande-sprak/rapporter-och-skrifter>

Erickson, G. (2010). Good Practice in Language Testing and Assessment – A Matter of Responsibility and Respect. In Kao, T. and Lin Y. (red.), *A New Look at Teaching and Testing: English as Subject and Vehicle* (s. 237-258). Taiwan, Taipei: Bookman Books.

Erickson, G. (2016). Bedömningsens dubbla funktion – för lärande och likvärdighet. *Communicare – et fagdidaktisk tidskrift fra Fremmedspråksenteret*, 2016, 4-9.

Erickson, G. & Gustafsson, J-E. (2005). *Some European students' and teachers' views on language testing and assessment. A report on a questionnaire survey*. <http://www.ealta.eu.org/resources.htm>

Isager, J. (2021). "Hvis du vakler, er der ridser i lakken". *Mundtlige danske studentereksaminer fra elevperspektiv*. Ph.d.-afhandling, Institut for Kulturvidenskaber; Syddansk Universitet.

Lindblad, T. (1985). On the Whys and Hows of Language Testing. I Kohonen, V., & Pitkänen, A. J., *Language Testing in School: AFInLA Yearbook 1985*. Finland: University of Tampere.

Luoma, S. (2002). *Assessing Speaking*. Cambridge: Cambridge University Press.

Moss, P., Girard, B.J., & Haniford, L. (2006). Validity in Educational Assessment. *Review of research in Education*, 30(1), 109-162. London: Sage Publications. <http://rre.sagepub.com.ezproxv.ub.gu.se/content/30/1/109.full.pdf+html>

Stobart, G. (2012). Validity in Formative Assessment. I Gardner, J. (Ed), *Assessment and Learning* (s. 233–242). London: Sage.

Torrance, H. (2007). Assessment as learning? How the use of explicit learning objectives, assessment criteria and feedback in post-secondary education and training can come to dominate learning. *Assessment in Education*, 14(3), 281–294.

23